

Hiệp hội da giày Việt Nam.

BÀI PHÁT BIỂU TẠI HỘI THẢO VỀ GSP CỦA EU

– NGÀY 25/2/2014

Việt Nam hiện là một trong 5 nước sản xuất và xuất khẩu giày dép và túi xách hàng đầu thế giới. Ngành sản xuất giày dép và túi xách, với khoảng trên 800 doanh nghiệp và 1 triệu nhân công, chiếm 40% tổng giá trị sản xuất công nghiệp đã trở thành ngành xuất khẩu chiến lược của Việt Nam.

Năm 2013, Việt Nam xuất khẩu giày dép và túi xách trị giá 10,3 tỷ USD, gồm 8,4 tỷ USD giày dép và 1,92 tỷ USD túi xách. Trong đó xuất khẩu sang EU đạt 3,41 tỷ USD, riêng giày dép đạt 2,88 tỷ USD chiếm thị phần 8,5% tại EU, đứng thứ hai sau Trung Quốc (chiếm 75%).

Dự báo đến năm 2020, tổng sản lượng giày dép tiêu thụ trên toàn cầu ước tính là 25 tỷ đôi, trong đó thị trường EU sẽ tiêu thụ khoảng 6,2 tỷ đôi chiếm 25% tổng tiêu thụ giày dép toàn cầu.

Tiêu thụ giày dép bình quân đầu người tại các nước EU là 6,5 đôi /người /năm. Như vậy, thị trường EU28 với dân số khoảng 500 triệu dân, với điều kiện khí hậu, thu nhập, sử dụng nhiều sản phẩm giày da thời trang chất lượng cao, là tiềm năng rất lớn cho xuất khẩu giày dép của Việt Nam.

Chế độ GSP của các nước nói chung và của EU nói riêng nhằm áp dụng mức thuế nhập khẩu thấp hơn mức thuế Tối Huệ Quốc (MFN) cho các nước đang phát triển và kém phát triển, giúp các nước này tăng kim ngạch xuất khẩu và thúc đẩy tăng trưởng kinh tế.

Trước năm 2009 - khi Việt Nam được hưởng GSP của EU, kim ngạch xuất khẩu giày dép vào EU tăng trưởng trung bình trên 13% /năm, chiếm gần 10% tổng kim ngạch xuất khẩu của cả nước và chiếm 13,5% tổng nhập khẩu giày dép của EU. Việt Nam trở thành nước đứng thứ tư trên thế giới về sản xuất và đứng thứ hai về xuất khẩu giày dép vào thị trường EU.

Từ đó, tại Việt Nam đã hình thành các trung tâm sản xuất-xuất khẩu giày dép lớn tại Vùng Đồng bằng bắc Bộ (Hải Phòng, Hải Dương, Hà Nội) và Vùng Đông Nam Bộ (Thành phố Hồ Chí Minh, Đồng Nai, Bình Dương), thu hút sự có mặt của các tập đoàn kinh doanh giày dép lớn trên thế giới: Nike, Adidas, Rebook...;

Giai đoạn 2009- 2012, theo tính toán của EU, nhập khẩu giày dép từ Việt Nam đã

vượt ngưỡng qui định (15%) của cơ chế “trưởng thành” nên từ 1/1/2009 Việt Nam không được hưởng GSP nữa. Ngoài ra, cuối năm 2009 EU kéo dài thêm 15 tháng thời hạn áp thuế chống bán phá giá (10%) đối với giấy mũ da nhập khẩu từ Việt Nam. Thời gian này, thị trường EU đang chịu ảnh hưởng của khủng hoảng tài chính và suy thoái kinh tế toàn cầu, khủng hoảng nợ công cao, làm sức mua của thị trường giảm hẳn, dẫn đến kim ngạch xuất khẩu giấy dép của Việt Nam vào EU năm 2009 giảm 22% so với năm 2008. Thị trường thay đổi từ xu hướng sử dụng sản phẩm trung, cao cấp sang tiêu dùng các sản phẩm giá rẻ.

Trong các năm 2010-2012, tăng trưởng xuất khẩu giấy dép toàn ngành đạt trên 25%, thì tại EU xuất khẩu chỉ tăng trên 10%. Tới năm 2012, thị trường EU sụt giảm mạnh đã tác động lớn đến doanh nghiệp trong nước. Hàng loạt doanh nghiệp vừa và nhỏ ngừng hoạt động, hàng nghìn lao động mất việc làm.

Các doanh nghiệp nhỏ trong nước chuyển sang tiêu thụ tại thị trường nội địa, nhường thị trường xuất khẩu cho các doanh nghiệp FDI có vốn đầu tư lớn, chi phí sản xuất thấp. Vì vậy, chỉ trong thời gian ngắn, mặc dù chỉ chiếm hơn 25% trong tổng số hơn 800 doanh nghiệp da - Giày tại Việt Nam, nhưng xuất khẩu của các doanh nghiệp FDI đã tăng nhanh, chiếm trên 75% tổng xuất khẩu giấy dép của Việt Nam.

Rõ ràng tác động của việc ngừng GSP của EU từ 1/1/2009 đã ảnh hưởng đến xuất khẩu của Việt Nam sang EU.

Ngày 25/10/2012, Liên minh châu Âu (EU) công bố Quy chế ưu đãi thuế quan phổ cập (GSP) sửa đổi, có hiệu lực từ 01/01/2014. Đồng thời EU cũng thông báo mặt hàng giấy dép của Việt Nam được ra khỏi cơ chế “trưởng thành” và được hưởng quy chế GSP trong thời hạn 3 năm 2014-2016.

Hiệp hội Da Giày, Túi xách Việt Nam đánh giá việc này sẽ có tác động tích cực đối với xuất khẩu giấy dép của Việt Nam vào thị trường EU. Với mức giảm thuế nhập khẩu 3,5% đối với các sản phẩm nhạy cảm và 0% đối với các sản phẩm không nhạy cảm, sản phẩm giấy dép Việt Nam sẽ tăng đáng kể năng lực cạnh tranh, giúp Việt Nam mở rộng thị phần tại EU, tăng việc làm cho người dân. Đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI) từ EU và các nước khác vào sản xuất giấy tại Việt Nam cũng sẽ tăng nhanh để tận dụng cơ hội cắt giảm thuế nhập khẩu.

Tuy nhiên, vẫn có những vấn đề cần lưu ý đối với ngành da giày khi thực hiện quy chế GSP sửa đổi lần này:

- GSP giúp Việt Nam tăng xuất khẩu vào EU có thể sẽ khiến các nước sản xuất giấy tại EU lo ngại mất thị trường, tạo áp lực buộc EU tăng các biện pháp bảo hộ và áp đặt thêm những rào cản kỹ thuật phi-quan thuế mới.

- Tỷ lệ xem xét “cơ chế trưởng thành” của EU hiện là 17,5%, nhưng thực tế xuất khẩu giày dép của Việt Nam đang ở mức khá cao và dự báo sẽ tăng mạnh trong thời gian tới, trong khi thị phần từ các nước khác giảm xuống (như Trung Quốc không được hưởng GSP), thì Việt Nam sẽ lại sớm vượt qua ngưỡng “trưởng thành” sau năm 2014 và không được hưởng GSP nữa, thì những ưu đãi GSP của EU sẽ không còn tác dụng đối với xuất khẩu giày của Việt Nam.

- Quy tắc xuất xứ đối với GSP phức tạp sẽ hạn chế các doanh nghiệp trong việc tiếp cận thị trường EU. Thực tế, tỷ lệ sử dụng GSP của nhiều nước đang phát triển đạt thấp, trong đó quy tắc xuất xứ là nguyên nhân chính do sản xuất của các nước đang phát triển khó đáp ứng các quy tắc xuất xứ của EU.

- Quy tắc xuất xứ GSP cũng khuyến khích việc nhập khẩu nguyên phụ liệu từ các nước thuộc EU, với giá cao hơn nhập khẩu từ Trung Quốc, Hàn Quốc... làm cho chi phí sản xuất cao, giảm khả năng cạnh tranh và hiệu quả xuất khẩu thấp, trong khi tỷ lệ nội địa hóa nguyên phụ liệu của doanh nghiệp Việt Nam hiện chỉ khoảng trên 50%, sản xuất nguyên phụ liệu trong nước không cạnh tranh với nguyên liệu giá rẻ mua từ Trung Quốc.

Để thúc đẩy hơn nữa xuất khẩu giày dép sang EU, việc sớm hoàn tất đàm phán hiệp định thương mại tự do (FTA) với EU để thay thế GSP, với lộ trình giảm thuế nhập khẩu 0% (tức là thấp hơn mức thuế GSP), sẽ bảo đảm sự ổn định cho xuất khẩu hàng hóa vào EU và thúc đẩy đầu tư trực tiếp từ EU tại Việt Nam.

FTA cũng giúp Việt Nam sớm đạt được sự công nhận của EU về nền kinh tế thị trường. Hàng xuất khẩu của Việt Nam sẽ không còn phải chịu sự phân biệt đối xử trong các vụ kiện chống bán phá giá và các vấn đề khác về lao động, môi trường và xã hội.

Xin cảm ơn.